

دوشنبه ۲۶ مرداد ۱۴۰۵

وطن امروز | شماره ۶۶۸۶

صفحه آخر

امام حسن مجتبی‌(ع)

بین حق و باطل به اندازه ۴ انگشت فاصله است. آنچه با چشمت بینی، حق است و چه بسا با گوش خود سخن باطل بسیاری را بشنوی.

روزنامه سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی

صاحب‌امتیاز و مدیرمسئول: محمد آخوندی

مدیر عامل: رضا شکیبایی

سردبیر: سید عابدین نورالدینی

نشانی: خیابان انقلاب اسلامی، بین حافظ و خیابان ولیعصر (عج)، کوچه سعید، پلاک ۹

روابط عمومی: ۶۶۴۱۳۷۹۲ | تلفن: ۶۶۴۱۳۷۸۲ | فاکس: ۶۶۴۱۳۷۹۲

پيام‌رسان: @vatanemrooz | پست الکترونیکی: info@vatanemrooz.ir

چاپ: موسسه جام‌چم برتر بر نا | توزیع: نشر گستر امروز: ۶۱۹۳۳۰۰۰

گزارش «وطن امروز» از روش روایت، مونتاژ جملات و تفسیرهای القایی در مستند تازه حسین باستانی

«زبان رمز» یا رمز دروغ‌سازی؟

و نبودنش بحث کرد نه اینکه با رفتارندوم‌خواهی، به فکر دور زدن این سازوکار نهاده‌نه شده بود. این یک بحث سیاست داخلی مفصل است که دامنه‌ای دراز دارد و شروع مستند بی‌بی‌سی با آن، عملاً بازی در زمین بخشی از بازیگران چنین بازی شناخته‌شده‌ای بود.

به عنوان نمونه‌ای دیگر، وقتی آیت‌الله خامنه‌ای می‌گوید «مردم آزاد هستند» و بعد می‌گوید «حرف مردم همان چیزی است که ما از زبان‌شان می‌زنیم»، در حقیقت دارند می‌گویند مسئولان جمهوری اسلامی حرف خود را دیکته نمی‌کنند، بلکه سخنگوی مردم ایران در برابر دنیا هستند؛ اما این جملات، هم در پیش‌درآمد مستند و هم در متن آن به شکلی تعبیر می‌شوند که انگار ایشان می‌گویند مردم فقط آزاد هستند حرف‌های را ما تکرار کنند. وقتی امام شهید می‌گفتند ما با آزادی‌هایی مخالفیم، مشخصاً یعنی با آزادی‌های بخصوصی مخالفیم، جیزی فراتر از چارچوب حکمرانی در تمام دنیا نگفته‌اند. در هر جای دنیا چیزهایی آزاد و چیزهایی ممنوع است. اگر در ایران بی‌حجابی داخل مدارس ممنوع است، در فرانسه شده این جملات هم‌زمان با تصاویر گشت ارشاد، زمینه و مفهوم آن حرف‌ها را طوری عوض می‌کند که نشان بدهد رهبر شهید با نفس آزادی انسان در یک سخنرانی علنی مخالفت کرده است.

اینکه گفته می‌شود کشتار چیز بدی است اما فتنه از آن بدتر است و تصاویر آن را با نیروی انتظامی در سال ۸۸ پخش می‌کنند، قرار است جا بیندازد که ایشان می‌گویند کشتن مخالفان بد است اما ما انجامش می‌دهیم چون فتنه که از آن بدتر است را مخالفان انجام دادند، این دروغ محض است و چون نمی‌توان آن را با هیچ استدلالی ثابت کرد، مجبورند با کلیبی قطعیع شده اینگونه القا کنند که آیت‌الله خامنه‌ای چنین منظوری داشته و اگر از آنها خواسته شد حرف‌شان را ثابت کنند، بتوانند گردن نگیرند و بگویند ما مستقیماً چنین چیزی نگفتیم. آیت‌الله خامنه‌ای در آن بیان در حال ترجمه آمه ۱۹۱ از سوره بقره هستند که می‌فرماید «الفتنه اشد من القتل» و در حال توضیح این هستند که فتنه چقدر جرم شدیدی دارد. نه اینکه کشتار در مقایسه با آن مجاز باشد، بلکه برای درک اهمیت بالای مجرمانه بودن فتنه، بیان می‌شود که حتی از قتل هم فجیع‌تر است. وقتی آقا می‌گویند «اگر رونق

عاطفی درباره‌اش تولید کند؛ حال آنکه برای دشمنان آن امام شهید، بهانه و بستری وجود نداشت که در جهت عکس، به تولید ادبیات بپردازند. به بیان واضح‌تر، تا ابد می‌توان برای رهبری که در دفاع از وطنش قهرمانانه شهید شده شعر گفت، موزیک ساخت، کلیپ ساخت، قصه نوشت و یا حتی فیلم و سریال تولید کرد اما ترور چنین شخصیتی، به لحاظ زیبایی‌شناختی چنین کششی ندارد. به همین دلیل هر چه از ۹ اسفند ۱۴۰۴ فاصله می‌گیریم، بیشتر مشخص می‌شود دشمنان ایران با قتل بزرگ‌ترین رهبر مقاومت جهان، چگونه منابع گفتمانی و زیبایی‌شناختی خودشان را خشکاندند و طرف‌های مقابل را به منبعی بزرگ برای تولید ادبیات حماسی و عاطفی وصل کردند. مستند بی‌بی‌سی در حقیقت واکنشی به همین وضع است نه کاری پژوهشی و سبک‌شناسانه.

یکی از واقعیت‌های به وجود آمده پس از شهادت رهبر انقلاب این است که غیر از خلع سلاح استدلالی از دشمنان و بدگویان، آنها را به لحاظ زیبایی‌شناختی و گفتار عاطفی هم خلع سلاح کرد. به عبارتی، نه‌تنها با این شهادت دست مدافعان انقلاب به لحاظ استدلالی پر شد که مگر نمی‌گفتید رهبر ایران در پناهگاهی زیر زمین است و مخفی شده یا مگر نمی‌گفتید به روسیه یا هر جای دیگری فرار کرده... از جهت زیبایی‌شناختی هم دست انقلابیون را پر و دست مدافعان معاندان را خالی کرد؛ چون شهید زیباست و قاتل او زشت. چون مقاومت، سلحشورانه است و قلدری و عهدشکنی و غافل‌کشی همیشه در تمام داستان‌های تاریخ، جزو ویژگی‌های شخصیت‌های منفی بوده است. در این شرایط به ادبیات بزرگی که پس از شهادت رهبر انقلاب تولید شد، توسط بی‌بی‌سی فارسی اینگونه واکنش نشان داده می‌شود؛ اما بهانه آن را نه واکنش به این ادبیات عاطفی عمیق، بلکه بحثی استدلالی عنوان کرده‌اند. در ادامه بعضی مواردی که به آنها اشاره شده، به صورت مصداقی مورد اشاره و بررسی قرار گرفته‌اند تا بهتر روشن شود با چه پدیده‌ای مواجهیم. با این حال مناسب است توجه شود که این چند مورد، تنها بخشی از موارد متعددی هستند که در این مستند به چشم می‌خورند.

■ **عقده‌گشایی بازنده‌ها**

مستند با یک پیش‌درآمد حدوداً ۲ دقیقه‌ای آغاز می‌شود که بریده‌هایی قطعیع شده از سخنان آیت‌الله خامنه‌ای شهید را همراه با تصاویری پس‌زمینه‌ای پخش می‌کند. مثلاً آیت‌الله خامنه‌ای می‌گوید: «مگر مسائل گوناگون کشور قابل رفتارندوم است؟ مگر همه مردمی که در رفتارندوم باید شرکت کنند، امکان تحلیل آن مساله را دارند؟ این چه

بخشی ۳۲ ساله از دوره زمامداری ایشان، مشخص شده از میان بیش از ۱۵۰ میلیون کلمه، کدام کلمات بیشترین تکرار را داشته‌اند و در چه بستری و با اشاره به چه محتوایی به کار می‌رفته‌اند. چنین ادعای بزرگی در ابتدا ممکن است به نظر برساند با یک پژوهش عمیق طرف هستیم؛ هرچند از جانب مخالفان جمهوری اسلامی و طبیعتاً روش بررسی و حتی نتایج آن می‌تواند باب بحث‌هایی فنی و عمیق را در مورد سبک‌شناسی از گفتار و ذهنیت حکمرانی رهبر شهید به دست بدهد. در یادداشت کوتاهی که به عنوان معرفی این مستند در بی‌بی‌سی منتشر شده، گفته می‌شود صحبت‌های آیت‌الله خامنه‌ای در دوره ۴ رئیس‌جمهور ایران یعنی هاشمی‌فسنجانی، خاتمی، احمدی‌نژاد و روحانی بررسی شده است و ۲ شخص دیگر به دلیل ناتمام بودن دوره‌شان از بررسی‌ها کنار گذاشته می‌شوند؛ چیزی که اتفاقاً در خود مستند نسبت به آن وفاداری کامل دیده نمی‌شود. همین نکته، یعنی انتخاب بازه زمانی ۱۳۶۷ تا ۱۴۰۰ هم می‌تواند بیشتر باعث شود که امیدها به تماشای نتایج یک تحقیق دقیق عمیق همه‌جانبه‌نگر بیشتر شود؛ چون احتمال این را به وجود می‌آورد که آنچه اکنون ارائه شده، بخشی از پژوهش‌های مفصل قدیمی‌تر بوده، نه مستندی واکنشی و مناسبتی. یکی از پروژه‌های اصلی و مهم دستگاه‌های امنیتی، خصوصاً در جهان غرب، جایی که با شخصیت‌های سیاسی مواجه می‌شوند، کار عمیق روانشناختی و روانکاوانه روی آنهاست. نتایج بسیاری از این تحقیقات پس از اینکه برجسب محرمانگی‌شان برداشته شد، به عنوان کتاب منتشر می‌شود و این دلیل دیگری است که می‌تواند قبل از تماشای مستند بی‌بی‌سی باعث شود خیلی‌ها آن را جدی بگیرند. ارتباط بی‌بی‌سی با نهادهای امنیتی بریتانیا را نمی‌توان انکار کرد و قطعاً برای آن نهاده‌ها هم شهید خامنه‌ای یکی از مهم‌ترین سوزها بوده است و چه جالب می‌شود اگر بتوانیم بفهمیم دشمنان ایران و انقلاب در محاسبات‌شان درباره رهبر شهید به چه نتایجی رسیده بودند و ایشان را چطور می‌شناختند. اگر ما با چنین محتوایی مواجه شویم، حتی اگر سر تا پا خطای شناختی هم باشد، باز برای‌مان ارزش بررسی دارد، چون می‌توانیم بفهمیم دشمن، ما را چطور دیده و کلاً روش بررسی‌اش چیست. اما در واقع مستندی که حسین باستانی کار کرده، هیچ کدام از اینها نیست. از همان ثانیه‌های اول مستند، حتی کسی که تنها تجربه به دانش سینمایی دارد و نه سیاسی به روانشناختی و ...، به راحتی می‌فهمد که با یک کلیپ نیمه‌بلند طرف است و نه مقصودی را پیگیری نمی‌کند جز نفرت‌پرانی نسبت به سوژه‌اش. یعنی همان ثانیه‌ها و دقائق ابتدایی کار که هنوز گفتار راوی روی تصاویر نیامده و فیلمساز شروع به ارائه مستندتش نکرده، سوگیری اثر را به قدری واضح و بی‌پرده عیان می‌کند که توقع مخاطب حرفه‌ای از سطح علمی و پژوهشی کار در جا فرو می‌پاشد. اینجا مخاطب می‌فهمد که سازندگان مستند قصد بررسی سوژه‌شان را نداشتند، بلکه قصد کوبیدن او را دارند و می‌خواستند از یک بررسی آماری برای مستند کردن سوگیری‌های‌شان استفاده کنند. با این حال کافی است چند دقیقه از شروع روایت بگذرد و راوی پس از شرح روش پژوهش خود، آغاز به بیان نتایج آنها کند تا معلوم شود که حتی از یک بررسی آماری برای مستدل کردن سوگیری‌ها هم استفاده نشده است، بلکه سازندگان اثر دنبال بهانه‌ای برای تولید یک کلیپ پروپاگاندا علیه خامنه‌ای شهید بوده‌اند و چون مناسبتی نیافته‌اند، بررسی سبک‌شناختی بیانات او را دستمایه قرار داده‌اند که چنین پژوهشی صرفاً در نام و عنوان‌بندی اثر دیده می‌شود، نه ساختاربندی کلی آن.

راستش از وقتی آیت‌الله خامنه‌ای شهید شد، برای علاقمندانش و حتی کسانی که پس از دیدن شهادت قهرمانانه‌شان، گردش کرده و به این سمت آمده بودند، بهانه‌ای فراهم شد که بتوانند تا ابد ترویک حماسی و

ادامه از صفحه اول

همین موارد تصویر ابرقدرتی آمریکا را با خدشه غیر قابل جبرانی روبه‌رو کرده است. آمریکایی که اغلب بار امپریالیستی و ژئومونیک خود را از تجهیزات و قدرت

نظامی‌اش می‌گیرد، حالا در یک جنجال چندمنبعی به چنان رسوایی‌ای دچار شده که اذعان می‌کند نه‌تنها تصویر قبلی صحیح و واقعی نیست، بلکه آن کشور تا حدودی در برابر ایران خلع سلاح شده است.

■ **دروغ باز کردن تنگه هرمز**

ترامپ در هر مرحله‌ای از جنگ علیه ایران ادعا کرده توانسته نیروی دریایی ایران را نابود و تنگه هرمز را باز کند. در آخرین ادعای کلاه قرمز کاخ سفید آمده وی سعی دارد تنگه هرمز را به‌ضمیمه آمریکا کند. این ادعاها اگر چه برای موارد مختلف انجام می‌شود، از جمله مدیریت قیمت

گزارش «وطن امروز» از روش روایت، مونتاژ جملات و تفسیرهای القایی در مستند تازه حسین باستانی

اقتصادی مقصود بود، دیگران بودند و من آخوند برای اقامه احکام اسلام اینجا نشستهم»، رونق اقتصادی را زیر سوال نبردند و چنانکه دیدیم در دهه آخر عمرشان تمام سال‌ها را با عناوین اقتصادی نامگذاری کردند، بلکه می‌گویند این ماموریت لزوماً نمی‌بایست به دست یک روحانی انجام شود و متولیان زیادی خواهد داشت و وظیفه اختصاصی ولی فقیه را در کنار سایر تکالیف الهی‌اش برشمردند. جایی که آقای شهید می‌گویند توسعه کلمه‌ای غربی است به معنای لغت‌نامه‌ای توسعه چنین تفسیری نمی‌بخشدند، بلکه به معنای اصطلاحی‌اش در آن بستر زمانی چنین می‌گویند. اصطلاح توسعه در آن دوره زمانی خاص معنای جهانی‌سازی و ادغام در نظامی خاص را می‌داد که اتفاقاً امروز در حال فروپاشیدن است و معلوم می‌شود چه خوب بود که رهبر شهید با گلوبالیست‌ها همسو نشد.

این قبیل بدجنسی‌های عیان که در پیش‌درآمد ۲ دقیقه‌ای مستند دیده می‌شود، در طول خود روایت که قرار است سبک‌شناسانه و آماری باشد هم با همین غلظت وجود دارد. مثلاً در این پیش‌درآمد صحبت آقای شهید آمده که می‌گویند «جنگ نمی‌شود و مذاکره خواهیم کرد» و بلافاصله جمله دیگری آمده که ایشان می‌گویند «اگر هم بخواهیم مذاکره کنیم، با این دولت فعلی آمریکا (یعنی دولت اول ترامپ) نخواهیم کرد». باستانی می‌خواسته تناقض این حرف‌ها با واقعیت را نشان بدهد اما سطح استدلال او از دهن‌کجی بالاتر نمی‌رود. مگر قرار نشده بود این مستند دوره‌های ۴ رئیس‌جمهور بین سال‌های ۶۷ تا ۱۴۰۰ را بررسی کند؟ این جملات در همان زمان گفته

شدند اما تصاویر حمله اسرائیل که روی جمله «جنگ نمی‌شود» گذاشته شده، یا کنایه به مذاکرات ایران و آمریکا، برای دور دوم ریاست‌جمهوری ترامپ هستند که بین آن، هم در ایران و هم آمریکا، رئیس‌جمهورهای دیگری هم سر کار بودند و از آن روز تا به حال اتفاقات متعددی رخ داده که زمینه بحث را عوض کردند. یعنی این صحبت‌ها برای قبل از طوفان‌الاقصی است اما تصاویر رویدادهای پس از طوفان‌الاقصی، به‌رغم چارچوب‌هایی که مستند برای خودش تعریف کرده است، جهت نقض کردن نشان روی آن قرار داده شده‌اند. در متن خود مستند هم از این دست بدجنسی‌های واضح وجود دارد. مثلاً جایی هست که راوی می‌گوید آقای خامنه‌ای خودش را زبان خدا می‌داند. گذشته از اینکه چنین مساله‌ای جزو ۳۰ کلمه پرتکرار آیت‌الله خامنه‌ای از میان ۱۵۰ میلیون کلمه‌ای که بی‌بی‌سی ادعای بررسی‌اش را دارد نیست، این تعبیر از آن سخنان، اوج شیادی سازنده مستند است. آیت‌الله خامنه‌ای در مقام تواضع وقتی می‌خواهند به یک سخنرانی موثر خودشان اشاره کنند، می‌گویند من کاره‌ای نبوده‌م که این حرف‌های موثر را زدم، بلکه خدا خواست اینها را بگوید و من وسیله شدم. این لحنی است که هر کس در فضای فرهنگی ایران زیست کرده باشد، به راحتی توان درک آن را دارد و برای همین صرفاً با قطعیع آن نمی‌شد معنایی معکوس برایش تراشید که برای همین راوی مستقیماً وارد می‌شود و تفسیر معوج خود را به آن الصاق می‌کند. این سطح از دست و پا زدن برای گفتن جملاتی از خامنه‌ای شهید که با کنار هم قرار دادن‌شان بشود چهره اسطوره‌ای و قهرمان شده‌اش را مخدوش کرد، بیشتر از اینکه علاقمندان آن امام شهید را عصبانی کند، باید باعث اعتماد به نفس‌شان شود. بی‌بی‌سی فارسی نمی‌تواند در شرایطی که ایران اینترنشنال سطح استدلالی مخالفت با جمهوری اسلامی را تا این اندازه پایین آورده و سطح خشونت و عصبيت آن را تا این اندازه بالا برده، با همان ژست سابقش که بی‌طرفی و حرفه‌ای‌گری بود راهش را ادامه بدهد. آنها عملاً در فضایی افتاده‌اند که اینترنشنال پای کرده و طرفه اینجاست که در لات‌بازی و فحاشی به گرد پای اینترنشنالی‌ها هم نمی‌رسند، چون این زمین بازی‌شان نیست. همین می‌شود که آنها را در یک دوگانه متناقض می‌بینیم؛ با ژست مستند پژوهشی جلو می‌آیند و می‌گویند ۱۵۰ میلیون کلمه از سخنان یک سیاستمدار مهم را بررسی کردیم اما فحش‌نامه‌ای تحویل می‌دهند که بسپار غلیظ‌ترش را اینترنشنال، ۲۴ ساعته منتشر می‌کند و نهایتاً حتی در تیم شکست‌خورده‌ها هم ته صف می‌مانند.

کوتاه‌برد را برای محافظت از رئیس‌جمهور آمریکا در جریان گلف‌بازی او در نیوجرسی مستقر کرده است. به نوشته این وبسایت، تصاویری در شبکه‌های اجتماعی منتشر شده که ترامپ را در حال تکان دادن چوب گلف نشان می‌دهد، در حالی که سیم خاردار و سامانه‌های دفاع هوایی آمریکا در پس‌زمینه به وضوح قابل مشاهده است. در همان روز ادعا شد چند‌های جنگنده «اف ۱۶» ایالات متحده چندین هواپیما را که محدودیت‌های پروازی را بر فراز زمین گلف بیدمینستر، محل اقامت ترامپ، نقض کرده بودند، رهگیری کردند. این موارد بخشی از ترس‌های شدید ترامپ را نشان می‌دهد. رئیس‌جمهور آمریکا همواره سعی کرده با قلدری و زورگویی سیاسی، برنامه‌های خود را پیش ببرد اما در این حیطه آنچه از وی مانده، یک فرد ترسو و وحشت‌زده است که حالا برای محافظت از جان بی‌ارزش خود سوار کامیون حمل غذا می‌شود و یک پادفند و چند هواپیمای جنگنده را برای محافظت از جانش به کار می‌گیرد!

ابر قدرت قلابی

بازگشت ترامپ از نشست ناتو در آنکارا، با یک جابه‌جایی امنیتی غیرمعمول همراه شد؛ جابه‌جایی‌ای که رئیس‌جمهور آمریکا را از قاب پررقرق‌وبرق «ایرفورس وان» به یک کامیون حمل تجهیزات پذیرایی رساند!

بر اساس گزارش‌هایی که واشنگتن‌پست و نیویورک‌تایمز منتشر کردند، ترامپ ابتدا مقابل دوربین‌ها سوار هواپیمای ریاست‌جمهوری شد اما کمی بعد، در حالی که توجه‌ها به همان هواپیما بود، مخفیانه از آن خارج شد و با یک کامیون خدماتی پذیرایی به یک فروند C۳۲A منتقل شد؛ هواپیمایی کوچک‌تر که قرار بود او را دور از چشم‌ها از منطقه خارج کند. اینس ماجرا حواشی متعددی داشته است؛ از اینکه خبرنگاران طعمه قرار گرفته‌اند تا گمانه‌زنی‌ها نسبت به اینکه سخنگوی کاخ سفید برای همین موضوع استعفا

www.vatanemrooz.ir

در شبکه‌های اجتماعی

@vatanemrooz

سلام وطن

۶۶۴۱۳۹۴۲

پيامک خوانندگان

۱۰۰۰۲۳۳۱